

**ÕIGUSEGA
VABADUSELE**

Väljaandja: 20. Augusti Klubi
Koostaja: Rein Järlik
Fotod: Riigikogu Kantselei
Eesti Riigiarhiiv
20. Augusti Klubi liikmete isiklikud kogud
Kaanefoto: Erik Peinar

Bookmill 2011

ÕIGUSEGA VABADUSELE

Mihhail Gorbatšovi võimuletulekuga 1985. aasta kevadel algas Nõukogude Liidus perestroikana tuntud majandusreformide ja ühiskonnaelu demokratiiseerimise periood. Eestis kulges see 1988. aasta sügiseni lootusrikkalt – võideti fosforiidisõda, korraldati Hirvepargi meeleavaldus, avaldati ettepanek vabariigi täielikuks isemajandamiseks, toimus loomeliitude juhatuste ühispleenum, asutati Rahvarinne, olid öölaulupeod, suurüritus Eestimaa laul 1988 tõi lauluväljakule üle 200 tuhande inimese. Tagasilöökk tuli oktoobris, kui selgus, et üleliidulise konstitutsiooni muutmise ja täiendamise seadusega kavatakse pea-aegu olematuks kärpida liiduvabariikide õigused, mis kehtivas konstitutsioonis vähemalt formaalselt sätestatud olid, üldse aga võtta neilt õigus Nõukogude Liidust välja astuda.

Eestis asuti kiiresti tegutsema. Kuna liiduvabariigi suveräänsus eksisteeris Nõukogude Liidus vaid paberil, tuli suveräniteedile anda tähendus, mis vastas NSV Liidu poolt ratifitseeritud rahvusvahelistele paktidele ja teistele rahvusvahelise õiguse normidele.

16. november 1988

Erakorralisel istungjärgul võttis Eesti NSV Ülemnõukogu vastu deklaratsiooni Eesti NSV suveräänsusest.

Eesti NSV deklareeris, et talle kuulub kõrgeim võim Eesti territooriumil, et tema suveräniteet on terviklik ja jagamatu, Eesti NSV Ülemnõukogu seadused aga vabariigi territooriumil ülimuslikud.

Samal päeval vastu võetud seadusega tehti muudatused ja täiendused Eesti NSV konstitutsioonis. NSV Liidu poolt ratifitseeritud olulised rahvusvahelised paktid tunnistati Eesti NSV õigussüsteemi lahutamatuks osaks.

Eesti territoorium maapõuest kuni atmosfääriõhuni koos kõigi loodusvaradega, tootmisvahendite ja vabariigi toimimiseks vajaliku muu varaga kuulutati Eesti NSV omanduseks.

Sätetati, et NSV Liidu seadusandlikud või muud normatiivsed aktid jõustuvad Eestis alles pärast nende registreerimist Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi poolt kehtestatud korras, nende aktide rakendamise ulatuse Eestis aga otsustab Eesti NSV Ülemnõukogu vastavalt vabariigi suveräniteedile ning Eesti NSV konstitutsioonile.

Analoogsed konstitutsiooniparandused oli Leedu NSV Ülemnõukogu istungjärgule esitanud Sajūdis. 19. novembril Leedu Televisioonis kõnega esinenud Leedumaa KP Keskkomitee esimene sekretär Algirdas Brazauskas luges Sajūdis pakutud kardinaalseid konstitutsiooniparandusi konfrontatsiooniks NSV Liidu kehtiva konstitutsiooniga. Ta jätkas: *Teisest küljest, juriidiliselt seadustaks see praktiliselt Leedu väljaastumise NSV Liidu koosseisust või NSV Liidu seaduste mittetäitmise* (Rahva Hääli, 20. november 1988, lk 3).

Sellega oli Brazauskas andnud hinnangu ka Eestis 16. novembril vastu võetud aktidele.

Nõukogude Liidu lagunemisest palju kirjutanud riigiõiguse autoriteet Zigmund Stankevits on öelnud, et põhiseaduse parandustega pandi alus iseseisva Eesti

õigussüsteemile (vt Станкевич, З. История крушения СССР: политико-правовые аспекты. Издательство Московского Университета 2001, lk 90). 26. novembril tunnistas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium Eesti suveräänsusdeklaratsiooni ja konstitutsiooniparanduste peamised sätted õigustühisteks, kuna need olid vastuolus NSV Liidu konstitutsiooniga ja seadustega. Eestilt nõuti kõigi nende aktide tühistamist, Eesti seda ei teinud.

7. detsember 1988

Eesti NSV Ülemnõukogu võttis vastu seaduse, millega mõistis täielikult ja tingimusteta hukka 1940–1950ndate aastate massiküüditamised Nõukogude Eestis, tunnistas need seaduse- ja inimsusevastasteks tegudeks ja rehabiliteeris kõik küüditatud ühes sellest tulenevate õiguslike tagajärgedega.

18. jaanuar 1989

Eesti NSV Ülemnõukogu võttis vastu keeleseaduse. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi riigikeeleks kuulutati eesti keel.

18. mai 1989

Eesti NSV Ülemnõukogu võttis vastu otsuse mõista hukka NSV Liidu ja Saksamaa vahel 23. augustil 1939. aastal sõlmitud mittekallaletungileping (Molotovi-Ribbentropi pakt) koos selle salaprotokollidega ja taotleda NSV Liidu Rahvasaadikute Kongressilt selle kehtetuks tunnistamist allakirjutamise hetkest.

12. november 1989

Eesti NSV Ülemnõukogu andis ajaloolis-õigusliku hinnangu Eestis 1940. aastal toimunud sündmustele. Riigivolikogu 1940. aasta 22. juuli deklaratsioon Eesti astumise puhul Nõukogude Liitu tunnistati õigustühiseks, kuna see ei olnud eesti rahva vaba tahteavaldus. Ülemnõukogu otsustas taotleda Eesti taastamist rahvusvahelise õiguse subjektina, jättes endale õiguse vastavate läbirääkimiste korraldamiseks.

24. detsember 1989

NSV Liidu Rahvasaadikute Kongress andis poliitilise ja õigusliku hinnangu Nõukogude-Saksa 1939. aasta 23. augusti mittekallaletungilepingule. Otsuses mõisteti lepingu salajase lisaprotokolliga ja muude Saksamaaga sõlmitud salajaste leppimuste fakt hukka, salaprotokollid tunnistati juriidiliselt alusetuks ja allakirjutamise momendist kehtetuks.

2. veebruar 1990

Tartu rahulepingu sõlmimise 70. aastapäeval arutas Eesti NSV kõigi tasandite rahvasaadikute täiskogu Tallinna Linnahallis Eesti riigi staatuse küsimust ja võttis vastu deklaratsiooni Eesti riikliku iseseisvuse küsimuses. Täiskogu kuulutas Tartu rahulepingu kehtivust ja tervitas kõiki demokraatlikke samme, mis on suunatud Eesti Vabariigi taastamisele *de facto*.

23. veebruar 1990

Eesti NSV Ülemnõukogu võttis vastu otsuse ettevalmistustest Eesti riiklikuks iseseisvumiseks ja tegi NSV Liidu Rahvasaadikute Kongressile ettepaneku vaadata läbi küsimus Eesti NSV Nõukogude Liitu astumise õiguspädevusest, kui võrd Eesti Riigivolikogu 1940. aasta 22. juuli deklaratsioon ei olnud eesti rahva vaba tahteavaldus ja Eesti NSV Ülemnõukogu on selle tunnistanud õigustühiseks.

11. märts 1990

I istungjärgule kogunes Eesti Kongress, mille valimised olid alanud 24. veebruaril. Kongress valis Eesti Komitee, kuulutas end Eesti Vabariigi riigivõimu ainsaks seaduslikuks taastajaks ja tegi NSV Liidu Rahvasaadikute Kongressile ettepaneku viivitamatult alustada läbirääkimisi Eesti Kongressi poolt volitatud esindusega anneksiooni lõpetamiseks ning Eesti Vabariigi taastunnustamiseks. Moskva sellele ei reageerinud, seega polnud Eesti Kongressi Moskva jaoks olemas.

30. märts 1990

18. märtsil valitud ja 29. märtsil tööd alustanud Eesti NSV Ülemnõukogu võttis vastu otsuse Eesti riiklikust staatusest. Ülemnõukogu kinnitas Eesti Vabariigi katkematut olemasolu *de jure*, tunnistas Nõukogude Liidu riigivõimu Eestis ebaseaduslikuks selle kehtestamise momendist alates ning kuulutas Eesti Vabariigi taastamiseks (*restitutio ad integrum*) välja üleminekuperioodi, mis lõpeb Eesti Vabariigi seaduslike riigivõimuorganite moodustamisega. Samal päeval võttis Ülemnõukogu vastu deklaratsiooni Eesti NSV Ülemnõukogu ja Eesti Kongressi koostööst.

Otsuse Eesti riiklikust staatusest kuulutas NSV Liidu president Mihhail Gorbatšov 14. mai ukaasiga kehtetuks selle vastuvõtmise momendist, kuid Eesti NSV Ülemnõukogu jätkas tegutsemist oma otsusest juhindudes.

8. mai 1990

Eesti NSV Ülemnõukogu võttis vastu seaduse Eesti sümboolikast. Nimetus *Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik* tunnistati kehtetuks, ametliku nimetusena võeti kasutusele nimetus *Eesti Vabariik*. Lõpetati Eesti NSV lipu, vapi ja hümn kasutamine riiklike sümbolitena.

Rahvas tervitas sümboolikaseadust, Eesti Komitee pidas Eesti NSV ümbernimetamist Eesti Vabariigiks enneaegseks ja lubamatuks.

16. mai 1990

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võttis vastu seaduse Eesti valitsemise ajutise korra alustest. Eesti Vabariigi riigivõimu-, valitsemis-, kohtu- ja prokuratuuriorganite allutatus NSV Liidu vastavatele organitele otsustati lõpetada ning nad NSV Liidu vastavast süsteemist lahutada, Eesti Vabariigi ja NSV Liidu suhted aga rajada 1920. aasta 2. veebruaril sõlmitud Tartu rahulepingu kehtivusele.

19. mail tunnistas Gorbatšov selle seaduse kehtetuks, Eesti aga jätkas valitud teed vabadusele.

19. detsember 1990

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võttis vastu otsuse omandiõiguse järjepidevuse taastamisest. Ülemnõukogu tunnistas, et Eesti NSV Riigivolikogu 1940. aasta 23. juuli deklaratsioonid ja neile järgnenud omandiõigust muutnud normatiivaktid olid ebaseaduslikud ning kollektiviseerimine toimus Eestis sunniviisiliselt ja omanike õigusi rikkudes.

31. jaanuar 1991

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsustas 17. märtsile määratud üleliidulise referendumini ennetamiseks korraldada pühapäeval, 3. märtsil 1991 referendum küsimusega: *Kas Teie tahate Eesti Vabariigi riikliku iseseisvuse ja sõltumatus taastamist?*, ja anda sellele vastamiseks variandid *Jah* või *Ei*.

Samal päeval mõistis Eesti Komitee Ülemnõukogu otsuse hukka ja koos Läti Komiteega tehtud pöördumises kutsus Läti Vabariigi ja Eesti Vabariigi kodanikke boikoteerima igasugust referendumit või referendumitaolist küsitlust sõltumata sellest, kes niisuguse aktsiooni korraldab.

Euroopa Ühenduste välisministrid võtsid 4. veebruaril Brüsselis vastu deklaratsiooni, milles tervitasid Balti riikide otsust korraldada iseseisvuse küsimuses referendum ning avaldasid lootust, et see aitab kaasa dialoogile NSV Liidu keskvõimu ja Balti riikide vahel.

7. veebruaril loobus Eesti Komitee referendumini boikoteerimisest.

3. märts 1991

Eestis toimunud referendumil oli osavõtuprotsent 82,86% ja Eesti iseseisvuse taastamist pooldas 77,83% hääletamas käinutest.

Välisvaatlejad andsid referendumini korraldusele ja tulemustele kõrge hinnangu. Eesti oli saanud kaaluka argumendi kõneluste jätkamiseks Moskvas.

20. august 1991

19. augustil 1991 algas Eesti Vabariigi Ülemnõukogu erakorraline istungjärk. Sama päeva varahommikul toime pandud riigipöördega oli NSV Liidus võimu haaranud Riiklik Eriolukorra Komitee, seaduslik president Mihhail Gorbatšov oli võimult kõrvaldatud.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogus hakati valmistuma iseseisvuse väljakuulutamiseks, et realiseerida rahvalt saadud mandaat. Välisriikide esindajad olid juba asunud *de facto* tunnustama Eesti Ülemnõukogu ja Vabariigi Valitsust, aga kuna Eesti Kongress oli oma tegevuskavas teatanud, et Eesti Vabariigi riikliku ja rahvusvahelis-õigusliku staatuse küsimused kuuluvad tema ainupädevusse, leidis Eesti Komitee, et Ülemnõukogu otsus riikliku iseseisvuse küsimuses pole üldse vajalik. 19. augusti õhtuks Toompeale kutsutud Eesti Komitee esindusel oli niisuguse otsuse vastu igasuguseid ettekäandeid.

Eesti Komitee lõpetas vastuseisu alles 20. augusti hilisõhtul, kui iseseisvusotsuse eelnõuga anti Eesti Kongressile pooled kohad Põhiseaduslikus Assamblees. Kauaoodatud otsuse võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu kell 23.04.

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

Eesti riiklikust iseseisvusest

Lähtudes Eesti Vabariigi järjekestvusest rahvusvahelise õiguse subjektina, toetudes 1991. aasta 3. märtsi rahvahääletusel Eesti elanikkonna selgesti väljendatud tahteavaldusele taastada Eesti Vabariigi riiklik iseseisvus, arvestades 1990. aasta 30. märtsi Eesti NSV Ülemnõukogu otsust "Eesti riiklikust staatusest" ja Eesti NSV Ülemnõukogu deklaratsiooni "Eesti NSV Ülemnõukogu ja Eesti Kongressi koostööst", võttes arvesse, et NSV Liidus toimunud riigipööre seab tõsisesse ohtu Eestis toimuvad demokraatlikud protsessid ning on teinud võimatuks Eesti riikliku iseseisvuse taastamise NSV Liiduga kahepoolsete läbirääkimiste teel Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Kinnitada Eesti Vabariigi riiklikku iseseisvust ja taotleda Eesti Vabariigi diplomaatiliste suhete taastamist.
2. Eesti Vabariigi põhiseaduse väljatöötamiseks ning rahvahääletusele esitamiseks moodustada Põhiseaduslik Assamblee, mille koosseis kujundatakse delegeerimise teel Eesti Vabariigi kõrgeima seadusandliku riigivõimuorgani Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ning Eesti Vabariigi kodanikkonna esinduskogu Eesti Kongressi poolt.
3. Viia läbi Eesti Vabariigi uue põhiseaduse järgi Eesti Vabariigi parlamendivalimised 1992. aasta jooksul.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu esimees A. Rüütel

Tallinn, 20. augustil 1991.

3. september 1991

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võttis vastu kaks olulist otsust – Põhiseadusliku Assamblee valimisest ning Põhiseadusliku Assamblee tööülesannetest ja töökorraldusest.

17. september 1991

Iseseisev Eesti Vabariik võeti Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni täieõiguslikuks liikmeks.

1991. aasta lõpuks oli Eesti Vabariiki tunnustanud ligi 100 riiki.

19. märts 1992

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võttis vastu otsuse põhiseaduse eelnõu ja põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu rahvahääletusele esitamise kohta.

9. juuli 1992

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu kuulutas välja Riigikogu ja Vabariigi Presidendi valimised pühapäeval, 20. septembril 1992.

Pärast Eesti riikliku iseseisvuse taastamist 1991. aasta 20. augustil võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu 101 seadust ja 188 otsust, nende hulgas Riigikogu valimisseaduse ja Vabariigi Presidendi valimise seaduse. Iseseisev riik sai toimima hakata, kõik valdkonnad olid reguleeritud.

1992. aasta septembris saatis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ise ennast laiali.

Oluliste riigiõiguslike aktide hääletamine Ülemnõukogus

30. märts 1990 – Otsus Eesti riiklikust staatusest

8. mai 1990 – Seadus Eesti sümboolikast

20. august 1991 – Otsus Eesti riiklikust iseseisvusest

+ poolt
– vastu
o erapooletu
● ei hääletanud
x puudus

1	2	3	4	5	6
Jrk. nr	Nimi	Ringkond	30.3.90	8.5.90	20.8.91
1.	Aaskivi, Ülle	Viljandi	+	+	+
2.	Abdurahmanov, Zijautdin	(NL relvajõud)	●	x	x
3.	Ahaladze, Goderdzi	(NL relvajõud)	●	●	x
4.	Ahven, Mati	Jõgeva	+	+	+
5.	Aksinin, Nikolai	Tallinn	●	—	x
6.	Allik, Jaak	Viljandi	+	+	x
7.	Ammas, Andres	Lääne	+	+	+
8.	Andrejev, Viktor	Kohtla-Järve	●	o	x
9.	Annus, Lembit	Tallinn	●	●	x
10.	Anton, Tõnu	Tartu	+	+	+
11.	Anton, Uno	Viljandi	+	+	+
12.	Arjakas, Küllö	Pärnu	+	+	x
13.	Arro, Lembit	Rapla	+	+	+
14.	Eller, Hillar	Hiiumaa	o	+	+
15.	Ellik, Kaljo	Saare	+	+	+
16.	Fjuk, Ignar	Põlva	+	+	+
17.	Grigorjev, Pavel	Narva	x	—	x
18.	Gussev, Aleksandr	Tallinn	●	x	x
19.	Hallaste, Illar	Lääne-Viru	+	+	+
20.	Hänni, Liia	Tartumaa	+	+	+

21.	Israeljan, Genik	Tallinn	●	●	x
22.	Jermolajev, Viktor	Tallinn	●	—	x
23.	Jermoškin, Pavel	Kohtla-Järve	●	—	x
24.	Jevstignejev, Juri	Sillamäe	●	—	x
25.	Junti, Arvo	Pärnumaa	+	+	+
26.	Jõerüüt, Jaak	Tallinn	+	+	+
27.	Järlik, Rein	Tartu	+	+	+
28.	Järvesaar, Ants	Pärnumaa	+	+	+
29.	Jürjo, Villu	Võru	+	+	+
30.	Kalda, Hillar	Võru	+	+	+
31.	Kaljuvee, Lembit*	Lääne-Viru	+	+	+
32.	Kallas, Teet	Tallinn	+	+	+
33.	Kama, Kaido	Võru	+	●	x
34.	Kask, Peet	Tallinn	+	+	+
35.	Kass, Johannes	Pärnu	+	+	+
36.	Koha, Kalju	Tartumaa	+	+	+
37.	Kois, Valeri	Ida-Viru	○	+	+
38.	Kolossova, Mai	Valga	+	+	+
39.	Kork, Jüri	Valga	+	+	+
40.	Kork, Toomas	Lääne-Viru	+	+	+
41.	Kostabi, Heino	Põlva	+	+	+
42.	Kuznetsov, Vladimir	Narva	●	x	x
43.	Kotšegarov, Jevgeni	(NL relvajõud)	●	—	x
44.	Kõo, Ahti	Pärnu	+	+	+
45.	Käbin, Tiit	Tallinn	+	x	+
46.	Käärma, Ants	Järva	+	+	+
47.	Laar, Mart	Tallinn	+	+	+
48.	Labassov, Aleksandr	Tallinn	●	●	x
49.	Lauristin, Marju	Tartu	+	x	+
50.	Lebedev, Vladimir	Tallinn	●	●	x
51.	Leisson, Enn	Tallinn	+	+	+
52.	Liim, Jüri	Tallinn	+	+	+
53.	Lippmaa, Jaan	Pärnu	+	+	+
54.	Lutt, Peeter	Pärnumaa	+	+	x
55.	Maarend, Alar	Järva	+	+	+
56.	Made, Tiit	Lääne-Viru	+	+	+
57.	Madisson, Mart	Põlva	+	+	+
58.	Malkovski, Vladimir	Narva	●	—	x
59.	Mets, Tõnis	Lääne	+	+	+
60.	Menšikov, Vitali	Sillamäe	●	○	x
61.	Mölder, Aavo	Tartumaa	+	+	+
62.	Novohatski, Anatoli	Sillamäe	●	—	x
63.	Nugis, Ülo	Tallinn	+	+	+

64.	Paju, Ants	Jõgeva	+	+	+
65.	Panfilov, Pavel	Tallinn	●	—	x
66.	Parder, Eldur	Valga	+	+	+
67.	Peterson, Heldur	Tartumaa	+	+	+
68.	Petinov, Sergei	Tallinn	●	—	x
69.	Pohla, Vello	Tallinn	+	+	x
70.	Prii, Andrei	Saare	x	+	+
71.	Priks, Priidu	Kohtla-Järve	+	+	+
72.	Põld, Jüri	Saare	+	+	+
73.	Põldroos, Enn	Tallinn	+	+	+
74.	Raig, Ivar	Harju	+	+	x
75.	Raud, Koit	Ida-Viru	+	+	+
76.	Reinson, Jüri	Pärnumaa	+	+	+
77.	Ristkok, Andrus	Rapla	+	+	+
78.	Rätsep, Jüri	Viljandi	+	+	+
79.	Rüütel, Arnold	Tartu	+	+	+
80.	Saarman, Tõnu	Jõgeva	+	+	+
81.	Savisaar, Edgar	Lääne-Viru	+	+	+
82.	Schotter, Hanno	Rapla	+	+	+
83.	Sergij, Klavdia	Harju	●	●	●
84.	Sirendi, Arvo	Harju	+	+	x
85.	Sovetnikov, Sergei	Narva	●	—	x
86.	Sööt, Lehte	Tartu	+	x	+
87.	Zahharov, Nikolai	Kohtla-Järve	●	—	x
88.	Zolin, Nikolai	Narva	●	—	x
89.	Zõbin, Aleksei	Tallinn	●	—	x
90.	Tamm, Aldo	Ida-Viru	+	+	+
91.	Tamme, Rein	Tallinn	+	+	+
92.	Tarand, Andres	Harju	+	+	+
93.	Telgmaa, Juhan	Jõgeva	x	+	x
94.	Titma, Mikk	Tallinn	+	+	x
95.	Toome, Indrek	Tallinn	+	+	+
96.	Tupp, Enn	Võru	+	+	+
97.	Tähiste, Ain	Hiiumaa	+	+	+
98.	Ugandi, Uno	Järva	+	+	+
99.	Uluots, Ülo	Lääne	○	+	+
100.	Valk, Heinrich	Tallinn	+	+	+
101.	Veetõusme, Ants	Tartu	+	+	+
102.	Veidemann, Rein	Tallinn	+	x	+
103.	Viirelaid, Helgi	Kohtla-Järve	+	+	+
104.	Volkov, Sergei	(NL relvajõud)	●	●	x
105.	Väljas, Vaino	Tallinn	x	x	+

* Lembit Kaljuvee saadikuvolitused lõpetati alates 15. jaanuarist 1991.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu
liikmed,
kes 20. augustil 1991
võtsid vastu

OTSUSE EESTI RIIKLIKUST ISESEISVUSEST

Ülle Aaskivi
jurist, prokurör
* 5.12.1950 † 17.01.2007

Mati Ahven
mehaanikainsener
* 3.02.1943

Andres Ammas
pedagoog, ajakirjanik
* 25.02.1962

Tõnu Anton
jurist
* 26.04.1953

Uno Anton
agronoom,
põllumajandusjuht
* 4.04.1942

Lembit Arro
agronoom,
põllumajandusjuht
* 15.04.1930

Hillar Eller
jurist,
ühiskonnategelane
* 15.12.1939 † 22.02.2010

Kaljo Elik
agronoom
* 9.05.1948

Ignar Fjuk
arhitekt
* 12.03.1953

Illar Hallaste
kirikuõpetaja
* 6.05.1959

Liia Hänni
astrofüüsik
* 4.10.1946

Arvo Junti
jurist, advokaat
* 17.04.1953

Jaak Jõerüüt
kirjanik
* 9.12.1947

Rein Järlik
pedagoog, ajakirjanik
* 8.10.1935

Ants Järvesaar
ökonomist,
põllumajandusjuht
* 10.10.1948

Villu Jürjo
kirikuõpetaja
* 12.11.1950

Hillar Kalda
arst
* 6.03.1932

Teet Kallas
kirjanik
* 6.04.1943

Peet Kask
füüsik
* 21.02.1948

Johannes Kass
raadiotehnik
* 24.05.1949

Kalju Koha
elektriinsener
* 16.08.1956

Valeri Kois
teedeinsener
* 10.06.1950

Mai Kolossova
agronoom,
ühiskonnategelane
* 19.05.1937

Jüri Kork
treener-pedagoog,
majandusjuht
* 3.08.1947

Toomas Kork
ökonomist,
ühiskonnategelane
* 20.11.1945

Heino Kostabi
mehaanikainsener,
põllumajandusjuht
* 19.05.1933

Ahti Kõo
jurist, prokuröör
* 29.03.1952

Tiit Käbin
jurist, politoloog
* 12.05.1937 † 05.03.2011

Ants Käärma
agronoom
* 4.04.1942

Mart Laar
ajaloolane
* 22.04.1960

Marju Lauristin
ajakirjanik, sotsioloog
* 7.04.1940

Enn Leisson
ajaloolane, ajakirjanik
* 11.07.1942 † 11.06.1998

Jüri Liim
töeline
* 9.11.1940

Jaan Lippmaa
elektriinsener
* 30.03.1942

Alar Maarend
pedagoog
* 26.09.1960

Tiit Made
insener-ökonomist ja
majandusteadlane
* 13.03.1940

Mart Madissoon
agronoom,
ühiskonnategelane
* 27.08.1941

Tõnis Mets
agronoom
* 26.12.1938

Aavo Mölder
zootehnik,
põllumajandusjuht
* 30.03.1944

Ülo Nugis
masinaehitusinsener,
tööstusjuht
* 28.04.1944

Ants Paju
metsainsener, ajakirjanik
* 10.09.1944

Eldur Parder
mehaanikainsener
* 10.08.1928 † 30.05.2003

Heldur Peterson
zooinsener, õppejõud
* 12.01.1956

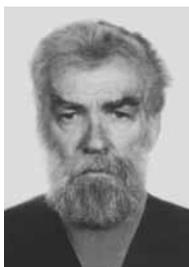
Andrei Prii
tööstusjuht
* 5.10.1938

Priidu Priks
soojustehnik
* 30.03.1937

Jüri Põld
ökonoomist
* 29.07.1952

Enn Põldroos
maalikunstnik
* 21.05.1933

Koit Raud
ajakirjanik
* 29.05.1958

Jüri Reinson
ökonoomist,
põllumajandusjuht
* 11.09.1948

Andrus Ristkok
geograaf, teadusjuht
* 16.10.1949

Jüri Rätsep
jurist, advokaat
* 3.07.1935

Arnold Rüütel
agronoom,
ühiskonnategelane
* 10.05.1928

Tõnu Saarman
agronoom
* 16.05.1948

Edgar Savisaar
ajaloolane,
ühiskonnategelane
* 31.05.1950

Hanno Schotter
loomaarst
* 14.11.1941

Lehte Sööt-Hainsalu
kirjanik
* 31.10.1938

Aldo Tamm
agronoom,
põllumajandusjuht
* 24.09.1953

Rein Tamme
insener, ehitusjuht
* 28.03.1940

Andres Tarand
geograaf, teadusjuht
* 11.01.1940

Indrek Toome
elektroonikainsener,
ühiskonnategelane
* 19.09.1943

Enn Tupp
treener-pedagoog,
haldusjuht
* 30.10.1941

Ain Tähiste
jurist
* 17.10.1960

Uno Ugandi
arst
* 22.06.1931

Ülo Uluots
mäeinsener, tööstusjuht
* 4.02.1930 † 18.07.1997

Heinrich Valk
kunstnik
* 7.03.1936

Ants Vectõusme
majandusteadlane,
pangandusjuht
* 3.05.1949

Rein Veidemann
kirjanik
* 17.10.1946

Helgi Viirelaid
pedagoog, haridusjuht
* 27.07.1935

Vaino Väljas
ajaloolane,
ühiskonnategelane
* 28.03.1931

